

พุทธความรู้ในสังคมออนไลน์ Buddhist Knowledge in Social Media

พระครูขันตวิโรภาส (ขาว ขนดีโก)^๑

บทคัดย่อ

สังคมออนไลน์ มีประเด็นเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผลเมื่อได้อ่านพุทธประวัติและอนุพุทธประวัติจะเห็นประเด็นจุดเริ่มต้นการแสวงหาความรู้และกระบวนการแสวงหาความรู้ตลอดถึงวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความรู้ในสังคมออนไลน์ ความคิดสร้างสรรค์การแก้ไขปัญหา ภาวะผู้นำในการแสวงหาความรู้และความรู้ในการรักอาชีพของตนที่ไม่ขัดแย้งกับหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ทางพุทธศาสนาเรียกว่า ความรู้ทางสายกลาง ต่างแต่ว่าสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่รู้จักความรู้ชั่วคราวเพราะเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลาและเป็นไปเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

คำสำคัญ: พุทธความรู้, สังคมออนไลน์.

Abstract

Social media linked to one another reasonably. In Life of the Buddha and of other disciples, it revealed that the search for knowledge, the process in searching for knowledge and learning method were conformed to knowledge in the social media. Creative thinking, problem solutions, leadership in the pursuit of knowledge and the knowledge to career love did not contradict the Buddhist principles and legal principles. That Knowledge was called the middle way in Buddhism. The knowledge in social media was temporary because the knowledge was emerged all the time and was to satisfy human desires.

Keywords: Buddhist knowledge, Social Media

^๑หลักสูตรพุทธศาสนครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทนำ

หลักการทางพระพุทธศาสนา คือ ศาสนาแห่งการเรียนรู้ จะสังเกตได้จากการศึกษาในพุทธประวัติเริ่มตั้งแต่เจ้าชายสิทธัตถะใช้เป็นแรงจูงใจในการออกบวชในการแสวงหาทางพ้นทุกข์ นี่คือจุดเริ่มต้นของใฝ่การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ของมนุษย์การตอบโจทย์ใหญ่เรื่องความทุกข์ของมนุษย์ทั้งหลาย ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะต้องกล้าตัดสินพระทัยครั้งใหญ่ ระหว่างการเป็นจักรพรรดิอันยิ่งใหญ่ กับการสละบัลลังก์ออกบวชในป่าในที่สุดทุกท่านรู้ว่าพระพุทธองค์ทรงตัดสินใจออกบวชบำเพ็ญจนได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของชาวพุทธทั่วโลก

จากคตินี้ชี้ให้เห็นชัดว่าการเรียนรู้คือการสร้างแสงสว่างทางปัญญาอันยิ่งใหญ่ให้มนุษย์โลก ผู้เขียนคิดว่า ความรู้ทางพระพุทธประวัติและอนุพุทธประวัติเป็นคติเพื่อการเรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเองสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และคนทั่วโลกก็มีปัญหาเรื่องนี้ สำหรับในยุคนี้ เราคงจะหลีกเลี่ยงหรือหนีคำว่า Social Media ไปไม่ได้ เพราะไม่ว่าจะไปที่ไหน ก็จะพบเห็นมันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหลายๆ คนก็อาจจะยังสงสัยว่า “Social Media” มันคืออะไรกันแน่ ผู้เขียนขอให้ความหมายของสังคมออนไลน์และความสอดคล้องกับความเป็นพุทธ ดังนี้

แนวคิดการเรียนรู้ในสังคมออนไลน์

คำว่า “Social” หมายถึง สังคม ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงสังคมออนไลน์ ซึ่งมีขนาดใหญ่มากในปัจจุบัน ส่วนคำว่า “Media” หมายถึง สื่อ ซึ่งก็คือ เนื้อหา เรื่องราว บทความ วีดีโอ เพลง รูปภาพ เป็นต้น ดังนั้น คำว่า Social Media จึงหมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่าน

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต พุดต่างๆ ก็คือ เว็บไซต์ที่บุคคลบนโลกนี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้นั่นเอง

พื้นฐานการเกิด Social Media ก็มาจากความต้องการของมนุษย์หรือคนเราที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน จากเดิมเรามีเว็บในยุค ๑.๐ ซึ่งก็คือเว็บที่แสดงเนื้อหาลักษณะเดียว บุคคลแต่ละคนไม่สามารถติดต่อหรือโต้ตอบกันได้ แต่เมื่อเทคโนโลยีเว็บพัฒนาเข้าสู่ยุค ๒.๐ ก็มีการพัฒนาเว็บไซต์ที่เรียกว่า web application ซึ่งก็คือเว็บที่มีแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมต่างๆ ที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้งานมากขึ้น ผู้ใช้งานแต่ละคนสามารถโต้ตอบกัน ได้ ด้ ฝ ำ น ห ้ ำ ะ วิ ะ บ (<https://watyala.wordpress.com>) จ ำ ก แนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปเป็นแนวทางการเรียนรู้ได้ ได้แก่ ๑) เป็นแหล่งการเข้าถึงความรู้ที่ทันสมัยและไม่จำกัดขอบเขต ๒) สร้างความสัมพันธ์อย่างรวดเร็วแต่ขาดการพิจารณาที่เหมาะสม และ ๓) เป็นสังคมที่สร้างความรวดเร็วของข่าวสารทั้งที่ดีและไม่ดีต้องใช้วิจารณญาณในการเข้าถึง

แนวทางการบูรณาการความรู้ทางพุทธศาสนากับสังคมออนไลน์

เมื่อเรานำความรู้ในสังคมออนไลน์ Social Media มาศึกษาวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถนำบูรณาการกับหลักพุทธศาสนาโดยยึดคติในทางพุทธประวัติและอนุพุทธประวัติมาเป็นแนวทางการการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ดังกรณี ตัวอย่างต่อไปนี้

๑. การรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์และแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

ประเด็นแนวคิดนี้ ทางพุทธศาสนามีคติการเรียนรู้จากเจ้าชายสิทธัตถะเริ่มต้นที่

พระองค์เสด็จประพาสพระราชอุทยาน โดยรถพระที่นั่ง ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ได้ทอดพระเนตรในระหว่างทางประพาส ทรงคิดว่า ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ครอบงำมหาชนอยู่ทุกคน ไม่ล่วงพ้นไป

เมื่อทรงดำริอย่างนี้แล้ว ก็ทรงบรรเทาความเมา ๓ ประการ คือ เมาในวัย เมาในความไม่มีโรค และเมาในชีวิต กับทั้งความเพลิดเพลินในกามสมบัติเสียได้ จึงทรงดำริต่อไปว่า ธรรมดาสภาวะทั้งปวง ย่อมมีของที่เป็นข้าศึกแก่กัน เช่นมีร้อน ก็มีเย็นแก่ มีมืด ก็มีสว่างแก่ บางทีจะมีอุบายแก้ทุกข์ ๓ อย่างนั้นได้บ้าง กระมัง ก็แต่ว่า การที่จะแสวงหาอุบายแก้ทุกข์ ๓ อย่างนั้น เป็นการยากอย่างยิ่ง สำหรับผู้ที่ยังอยู่ในฆราวาสวิสัย จะแสวงหาไม่ได้ เพราะฆราวาสนี้เป็นที่คับแคบนัก และเป็นที่ตั้งแห่งอารมณ์อันทำให้ใฝ่ใสร่ำหมอง เหตุความรัก ความชัง ความหลง ดุจเป็นทางมาแห่งธุลี บรรพชาเป็นช่องว่างพอเป็นที่แสวงหาอุบายนั้นได้ ทรงดำริอย่างนี้แล้ว ก็มีพระอัครชายาน้อมไปในบรรพชา ไมยินดีในฆราวาสสมบัติ

ครั้นพระสิทธัตถะทรงน้อมพระทัยเสด็จออกบรรพชาเช่นนั้น ก็ทรงเห็นมีทางเดียวคือ เสด็จ พระมหาบุรุษก็เสด็จจาริกจากที่นั่นไปสู่สำนักอาหารดาบส กาลามโคตร ซึ่งสร้างอาศรมอยู่ในตำบลหนึ่ง ขอศึกษาวิชาและข้อปฏิบัติอยู่ จนสำเร็จสมบัติ ๗ คือ รูปมาน ๔ อรูปมาน ๓ สิ้นความรู้ของอาหารดาบส ทรงเห็นว่าธรรมเหล่านี้มิใช่ทางตรัสรู้ จึงได้อำลาอาหารดาบส ไปสู่สำนักอุทกดาบส รามบุตร ขอพำนักศึกษาอยู่ด้วย ทรงศึกษาได้รูปมาน ๔ ตรีสมบัติ ๘ สิ้นความรู้ของอุทกดาบส

เมื่อทรงเห็นว่า ธรรมเหล่านี้มิใช่ทางตรัสรู้ จึงได้อำลาอาจารย์ออกแสวงหาหนทางการศึกษาต่อในแนวทางของพระองค์ โดยมุ่ง

พระทัยจะทำความเพียรโดยลำพังพระองค์เดียว ได้เสด็จจาริกไปยังมคธชนบท บรรลุถึงตำบลอุรุเวลา เสนานิคม ได้ทอดพระเนตรเห็นพื้นที่ราบรื่น แนวป่าเขียวสด เป็นที่เบิกบานใจ แม่น้ำไหล มีน้ำใสสะอาด มีทำนารื่นรมณ์ โคจรคามคือ หมู่บ้านที่อาศัยเที่ยวภิกษาจาร ก็ตั้งอยู่ไม่ไกล ทรงเห็นว่าประเทศนั้น ควรเป็นที่อาศัยของกุลบุตรผู้มีความต้องการด้วยความเพียร

จากความเพียรที่ศึกษาด้วยพระองค์เองจึงทรงค้นพบปัญญาชั้นสูงทั้ง ๓ ประการ ยังองค์พระโพธิญาณให้เกิดขึ้นเป็นลำดับ ตามระยะกาลแห่งยามสามอันเป็นส่วนราตรีนั้น คือ ในปฐมยาม ทรงบรรลุพุพเพนิวาसानุสติญาณ สามารถระลึกชาติที่พระองค์ทรงบังเกิดมาแล้วทั้งสิ้นได้ในมัชฌิมยาม ทรงบรรลุจตุปปตญาณ บางแห่งเรียกว่า ทิพพจักขุ สามารถหยั่งรู้การเกิดการตาย ตลอดจนการเวียนว่ายของสัตว์ทั้งหลายอื่นได้หมด ในปัจฉิมยาม ทรงบรรลุอาสวัคชญาณ ทรงปริชาสามารถทำอาสวะกิเลสทั้งหลายให้หมดสิ้นไปด้วยพระปัญญา พิจารณาในปัจฉยการแห่งปฏิจจสมุปบาท โดยอนุโลมและปฏิโลม ก็ทรงบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเวลาปัจจุบันสมัย รุ่งอรุณทัย ทรงเบิกบานพระหฤทัยอย่างสูงสุดในการตรัสรู้ความจริง ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ รู้ความจริงแห่งทุกข์ รู้เหตุแห่งความทุกข์ที่แท้จริง รู้วิธีการดับทุกข์ที่ถูกต้องและแนวทางการปฏิบัติให้พ้นทุกข์ที่แท้จริง

จากคตินี้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการเรียนรู้ทางพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงใช้จิตแก้ปัญหาที่สงสัยและลงมือหาคำตอบด้วยการศึกษา เรียนรู้จากผู้รู้ในสมัยนั้นหลังจากนั้นพระองค์อาศัยประสบการณ์ความรู้คิดหาแนวทางใหม่ด้วยการศึกษาด้วยตนเองอย่างเชื่อมั่นในหนทางแห่งการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก และทรงค้นพบว่า ทางที่ดีคือทางสาย

กลาง คือ ความถูกต้องที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย และกฎหมายบ้านเมือง

๒. ภาวะผู้นำที่จะต้องเรียนรู้วิธีการสื่อสารเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและมีความรู้ด้านเทคโนโลยี

สังคมออนไลน์ เป็นการเชื่อมต่อคนเครือข่ายที่มากมายทั่วโลก ทำให้มีทั้งคนดี และคนไม่ดี ปะปนอยู่ทั่วไปหมด ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจทั้งสิ้น เพราะว่าการใช้บริการของโลกสังคมออนไลน์ไม่สามารถที่จะควบคุมได้ทั่วถึง ผู้ใช้เองจะต้องเป็นคนเฝ้าระวังให้ดี ว่าสิ่งที่เราเผชิญอยู่ด้านหน้านั้น จะมาในรูปแบบไหน การที่ใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ ในการทำความรู้จัก นั้นเป็นสิ่งที่ยากต่อการสัมผัสได้ เพราะเป็นเรื่องของคนที่ไม่เคยรู้จักกัน ให้มา รู้จักกัน ซึ่งมันเป็น เรื่องของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก เพียงแค่ไม่กี่นาที คุณก็สามารถเป็นเพื่อนของเพื่อนของอีกคนหนึ่งได้ โดยที่คุณไม่ต้องทำความรู้จักแบบลึกซึ้งกันเลย

นั่นเป็น ขบวนการ ที่ทำให้เกิดถึงความสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการไตร่ตรอง จึงมีเรื่องราวมากมายตามสื่อต่างๆ ไม่เว้นแต่ละวัน นั่นก็เป็นสิ่งที่ทำให้โลกของสังคมออนไลน์นั้น มีความเชื่อถือได้น้อยมาก เว้นเสียจากคุณเป็นเพื่อนที่แท้จริงหรือเป็นคนที่คุณรู้จักเท่านั้น แต่การเปิดโอกาสทำความรู้จักกันใหม่ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ยิ่งได้เพื่อนใหม่มากเท่าไรก็เห็นจะเป็นเรื่องดีกับมนุษย์ทุกคน ซึ่งการฉวยโอกาสจากสิ่งนี้เห็นทีจะเป็นเรื่องราวใหญ่โตบนสังคมแห่งโลกออนไลน์ ที่คุณไม่ได้รู้ถึงความรู้สึก นึกคิดที่แท้จริงๆ ของคนๆ นั้น เป็นเพียงการรู้จักกันทางเมตริกซ์เท่านั้นเอง ประเด็นนี้ในคติพุทธประวัติชี้ให้เห็นได้ดังนี้

หลังจากพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้รับการยกย่องเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

และพระองค์ได้คิดถึงสัตว์โลกที่ยังเป็นทุกข์ที่พระองค์ได้ตั้งใจก่อนออกบวชว่า หนทางแห่งการพ้นทุกข์ทำอย่างไร บัดนี้พระองค์ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์แบบแล้ว ก็ตั้งพระทัยที่จะประกาศพุทธธรรมแก่ชาวโลกเริ่มพิจารณาถึงบุคคลที่จะได้รับการเรียนรู้จากพระองค์กลุ่มแรก ซึ่งก็คือกลุ่มปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ คือ โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ซึ่งผลแห่งการประกาศการสอนซึ่งผลแห่งการสอนให้ปัญจวัคคีย์ให้เรียนรู้ตามแนวทางของพระพุทธเจ้าคนแรกคือ อัญญาโกณฑัญญะ (มโนรลปุณเฑียรรถกถา อภ. เอก.๑/๑/๒๔๑-๒๕๘) จนได้ดวงตาเห็นธรรมสำเร็จเป็นพระโสดาบันจึงทรงเปล่งพระอุทานว่า “อัญญาสิ วตโก โกณฑัญญโณอัญญาสิ วตโก โกณฑัญญโณ โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอฯ” ด้วยพระดำรัสนี้พระโกณฑัญญะ (บรรจบ บรรณรุจิ, ๒๕๔๔: ๑๕) จึงมีคำนำหน้าชื่อว่า อัญญาโกณฑัญญะ ตั้งแต่นั้นมาต่อมาได้กราบทูลขออุปสมบทในพระธรรมวินัย พระพุทธองค์ประทานอุปสมบทให้ด้วยพระดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” พอจบพระวาจาโกณฑัญญะก็อุปสมบทเสร็จเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาและการบวชด้วยวิธีนี้เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสมบทา (วันเพ็ญอาสาฬหมาส ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘)

ต่อมาการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ได้ขยายไปสอนได้ระดับพระธรรมเทศนาครั้งที่ ๒ ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่บิดาของตนส่งกระแสจิตไปตามธรรม และได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้วท่านจึงทูลขอบวช เมื่อบิดาท่านสดับพระธรรมเทศนาจนได้ดวงตาเห็นธรรม และยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เช้าวันรุ่งขึ้นพระพุทธเจ้าและพระยสะได้เข้าไปรับภัตตาหารที่บ้านบิดาท่านยสะกุลบุตร มารดาท่านยสะ และ

ภริยาเก่าของท่านยสะได้สดับพระธรรมเทศนา จนได้ดวงตาเห็นธรรมแสดงตนเป็นอุบาสิกคน แรกในพระพุทธศาสนา

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าพระ พุทธองค์ทรงใช้หลักการเรียนรู้ทางพุทธศาสนา ไปสร้างศรัทธาวิธีการเรียนรู้แบบใหม่แก้ปัญหา วัคคีย์ พระยสะและครอบครัวตลอดถึงสหายจน สามารถชักชวนเพื่อนพระยสะเข้ามาเรียนรู้ ในทางพระพุทธศาสนาที่พวกเขาเชื่อว่าเป็น หนทางแห่งความรู้ใหม่ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรม เป็นพุทธสาวกจำนวน ๖๐ องค์

๓. เข้าใจในอาชีพของตน

การเรียนรู้ในอาชีพของตนตาม แนวคิดของความรู้ในสังคมออนไลน์ มี วัตถุประสงค์เพื่อให้พัฒนาวิชาชีพของตนในการ ดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่ทุกอาชีพต้องเข้าใจบริบทของการ เปลี่ยนแปลงของสังคมที่ไม่หยุดนิ่งซึ่งสอดคล้อง กับวิธีการเรียนรู้ในทางพุทธศาสนาพระองค์ได้ ทรงตรัสสอนกับภิกษุเกี่ยวกับอาชีพตามหลัก สัมมาอาชีพะ คือ การเลี้ยงชีวิตที่ถูกต้องตั้งงามไม่ ขัดกับพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง กรณีการศึกษาการเรียนรู้พุทธประวัติได้ ดังนี้

พระมหากัสสปเถระเป็นพระสาวก ผู้ใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการประกาศ พระพุทธศาสนา ท่านถือกำเนิดในตระกูล พราหมณ์ กัสสปโคตร เดิมชื่อว่า ปิผลิ แต่คน ทั่วไปมักเรียกท่านตามชื่อโคตรว่า กัสสปะ เมื่อ เจริญวัยจนมีอายุ ๒๐ ปี บิดามารดาต้องการให้ ครอบครองจึงจัดให้แต่งงานกับนาคภัททกาปิลานี ผู้มีอายุ ๑๖ ปี ซึ่งเป็นธิดาของพราหมณ์สกุล โกลิยโคตร ในเมืองสาครละ (บรรจบ บรรณรุจิ, ๒๕๔๔: ๘๓)

ก่อนแต่งงานปิผลิมีงานพและนาง ภัททกาปิลานีไม่มีความต้องการในเรื่องการระคะ เลย แต่ก็ไม่สามารถที่จะขัดใจบิดามารดาได้และ

เมื่อบิดามารดาทั้งสองกำหนดวันเรียบร้อยแล้วจึง แอบเขียนจดหมายแล้วให้คนรับใช้นำไปส่ง พอ มาถึงกลางทางคนใช้ทั้งสองมาพบกันและฉีก จดหมายออกอ่านแล้วเขียนขึ้นใหม่บรรยายถึง ความรักที่ทั้งสองมีต่อกันแล้วนำไปส่ง บิดา มารดาจึงได้จัดพิธีวิวาห์มงคลอย่างยิ่งใหญ่

ครั้นแต่งงานแล้วทั้งสองก็ไม่มีความ ยินดีอภิรมย์ในเรื่องการกมลคุณ ดังนั้นเวลาเช้านอน จึงใช้พวงมาลัยคั่นกลางไว้ ต่อมาสองสามีภรรยา ได้รับสืบทอดสมบัติทุกอย่างของบิดามารดาที่ เสียชีวิตไป จากนั้นไม่นานพิจารณาเห็นว่าการอยู่ ครอบครองเป็นทุกข์ มีแต่คอยรับบาปจากการ งานที่คนอื่นทำไว้ จึงปรึกษากันว่าจักออกบวช เพื่ออุทิศตนต่อพระอรหันต์ในโลก

เมื่อบวชแล้วได้แยกกันไปคนละทิศ ฝายนางภัททกาปิลานีเดินทางไปทางซ้ายจนลุถึง สำนักภิกษุณีของพระปชาบดีโคตมีเถรีจึงขอบวช แล้วประพฤติธรรมจนบรรลุพระอรหันต์ผล และ ได้รับยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะฝ่ายภิกษุณีด้านผู้ มีบุพเพนิวาสานุสสติญาณ

ส่วนปิผลิเดินทางไปทางขวาจนลุถึงต้น พุทฺตนิโครธ (ต้นไทร) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเขตกรุง ราชคฤห์กับเขตนาลันทาต่อกัน ครั้นเข้าไปใกล้ แล้วเห็นพระบรมศาสดาประทับนั่งอยู่ เกิดความ เลื่อมใสจึงเข้าไปกราบถวายบังคมและทูลขอ อุปสมบทในพระธรรมวินัย พระพุทธองค์ ประทานให้ด้วยวิธีโวาทปฏิคคหุပ္สัมปทา คือ ให้รับเอาพระโวาท ๓ ข้อ ได้แก่

๑. กัสสปะ เธอพึงศึกษา อย่างนี้ว่า “เราจักเข้าไปตั้งความละอายและความเกรงใจไว้ ในภิกษุ ทั้งที่เป็นผู้เฒ่า ทั้งที่เป็นผู้ใหม่ ทั้งที่เป็นผู้ ปานกลาง อย่างแรงกล้า”

๒. กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า “เราจักพึงธรรมบทใดบทหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย กุศล เราจักเงี้ยหลงฟังธรรม แล้วพิจารณา เนื้อความแห่งธรรมนั้น”

๓. กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า “เราจักไม่ละสติที่ไปในกายคือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์”

พระมหากัสสปะกล่าวกับพระอานนทในภายหลังว่า “ดูก่อนผู้มาอายุ เราเป็นหนี้บริโภคก่อนข้าวของราษฎรถึง ๑ สัปดาห์ วันที่ ๘ พระอรหัตผลจึงบังเกิดขึ้น”

พระมหากัสสปะเป็นผู้ยืนมั่นในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ชมเชยอยู่เสมอ และทรงประทานผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ให้แทนของท่านซึ่งเก่ามากแล้วรับผ้าของท่านไปครองแทน ตั้งแต่นั้นมาท่านจึงอธิษฐานถืออุตุงค์อย่างเคร่งครัด ๓ อย่างคือ ๑) ถือทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ๒) ถือเที่ยววิณฑชบาตเป็นวัตร ๓) ถืออยู่ป่าเป็นวัตร ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงยกย่องแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเอตทัคคะด้านผู้ทรงอุตุงค์คุณ

พระศาสดาประทับที่นั่นนั้น เอาพระหัตถ์ลูบคาล้ำจิวร จึงตรัสว่า กัสสปะ สังฆาฏิที่เป็นแผ่นผ้าเก่าของเธออ่อนนุ่ม พระเถระทราบบว่า พระศาสดาตรัสว่า สังฆาฏิของเราอ่อนนุ่ม ทรงประสงค์จะห่ม จึงทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห่มสังฆาฏิเถิด พระศาสดาตรัสว่า กัสสปะ เธอจักห่มอะไร พระมหากัสสปะทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อข้าพระองค์ได้ผ้านุ่มของพระองค์ก็จักห่ม พระศาสดาตรัสว่า กัสสปะ เธอจะทรงผ้าบังสุกุลอันคร่ำคร่าหรือ? จจริงอยู่ ในวันที่เราถือเอาผ้าบังสุกุลนี้ แผ่นดินไหวจนถึงน้ำรองแผ่นดิน ชื่อว่า จิวรที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายใช้สอยคร่ำคร่านี้ เราจักไม่สามารถจะทรงได้โดยคุณแห่งพระปริตร การที่ผู้ทรงผ้าบังสุกุลตามกำเนิด ทรงผ้านี้ตามความสามารถ คือด้วยความสามารถในการบำเพ็ญข้อปฏิบัติ จึงจะควร ดังนี้แล้วจึงทรงเปลี่ยนจิวรกับพระมหากัสสปะ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำการเปลี่ยนจิวรอย่างนี้ แล้ว

ทรงห่มจิวรที่พระเถระห่มแล้วพระเถระก็ห่มจิวรของพระศาสดา ในวันที่ ๘ ก็บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย

พระศาสดาทรงสรรเสริญพระกัสสปเถระ โดยนัยเป็นต้นว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กัสสปะเปรียบเหมือนดวงจันทร์ เข้าไปหาตระกูลไม่คะนองกาย ไม่คะนองจิต เป็นผู้ใหม่เป็นนิตยไม่ทะนงตัวในตระกูล” ภายหลังนั่งในท่ามกลางแห่งหมู่พระอรหิยะ ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งอันเลิศของภิกษุผู้ทรงไว้ซึ่งอุตุงค์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุผู้สาวกของเราผู้ถืออุตุงค์มหากัสสปะเป็นเลิศ”

ในคราวถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ขณะที่มัลลกะศรียกำลังจุดเพลิงปรากฏว่าไฟไม่ติดจึงสอบถามพระอนุรุทธเถระทราบบว่าเป็นเช่นนั้นเพราะเป็นความประสงค์ของเทวดาที่ให้รอพระมหากัสสปะซึ่งกำลังเดินทางมา ครั้นพระเถระมาถึงแล้วได้พากิษุ ๕๐๐ รูปทำประทักษิณรอบจิตกาธาน ๓ รอบแล้วก้มกราบถวายบังคม เสร็จแล้วเพลิงได้ลุกโชนเผาไหม้พระพุทธสรีระเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

พระมหากัสสปะเถระได้เป็นกำลังสำคัญในการประกาศพระพุทธศาสนาจนประดิษฐานมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้ และบทบาทที่สำคัญที่สุดคือ เป็นผู้ริเริ่มและเป็นประธานในการทำปฐมสังคายนา ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา ข้างภูเขาเวภารบรรพต กรุงราชคฤห์

การทำสังคายนาครั้งแรกนี้ปรารภเหตุที่พระสุภัททอุทตมบรรพชิตกล่าวจ้วงจาบพระธรรมวินัย ในคราวที่ท่านเดินทางมาจากกรุงกุสินาราพระเถระดำริว่า พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานเพียง ๗ เท่านั้นยังมีภิกษุกล่าวจ้วงจาบพระธรรมวินัย ต่อไปจักเป็นอันตรายต่อพระศาสนา จึงชักชวนภิกษุสาวกให้ร่วมทำสังคายนาในวันเพ็ญเดือน ๑๐ หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ ๓ เดือน โดยพระอุบาลีรับหน้าที่

เป็นผู้วิสันหาพระวินัย และพระอานนทร์รับหน้าที่เป็นผู้วิสันหาพระธรรมใช้เวลารวม ๗ เดือนจึงสำเร็จ มีภิกษุเข้าร่วมประมาณ ๕๐๐ รูปพระเจ้าอชาศัตตบุรุษทรงเป็นผู้อุปถัมภ์

พระมหากัสสปเถระได้บำเพ็ญประโยชน์ในพระพุทธศาสนามาจนสิ้นอายุชัยก่อนนิพพาน ๑ วันท่านได้กล่าวให้อิวาตแก่ภิกษุสงฆ์และพุทธบริษัทไม่ให้ประมาทในการทำ ความเพียรและไม่ต้องโศกเศร้าเสียใจแล้วจึงนิพพาน ณ กุกกุฏสัปปาตบรรพต กรุงราชคฤห์ รวมอายุได้ ๑๒๐ ปี

ซึ่งการรักในอาชีพอของตนจากข้างต้นนั้นสอดคล้องกับพระเอตทัคคะสาวกในพระพุทธศาสนาอีก ๑ องค์ คือ พระรัฐบาลเถระ ท่านเกิดในตระกูลเศรษฐี ในหมู่บ้านกุลลโกฏฐิตคามแคว้นกุรุ บิดาของท่านเป็นหัวหน้าหมู่บ้านสมัยหนึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาเสด็จมาประทับ ณ กุลลโกฏฐิตนิคมพร้อมพระสงฆ์สาวก บรรดาชาวเมืองทราบข่าวต่างพากันเข้าเฝ้าเพื่อฟังธรรมจากพระพุทธองค์ รัฐบาลมาณพเป็นหนึ่งในจำนวนนั้นด้วย เมื่อฟังธรรมแล้วเกิดความเลื่อมใสอยากออกบวช จึงได้กราบทุกขออุปสมบท แต่พระพุทธองค์ตรัสบอกให้ไปขออนุญาตบิดามารดา ก่อนจึงจะบวชให้ รัฐบาลมาณพจึงกลับไปขออนุญาตบิดามารดาเพื่อออกบวชแต่ได้รับคำปฏิเสธ แม้อ้อนวอนอย่างไรบิดามารดาก็ไม่ยอม ท่านจึงใช้วิธีนอนอดข้าวประทัง โดยบอกกับบิดามารดาว่า ถ้าไม่ได้บวชก็จะยอมตาย บิดามารดาเห็นเช่นนั้นเกรงว่าลูกชายจะตาย จึงขอให้สหายของรัฐบาลช่วยพูดให้เลิกล้มความตั้งใจเสีย แต่รัฐบาลไม่ยอมยั้งคงยืนยันจะบวชให้ได้ สหายของท่านแนะนำบิดามารดาของท่านว่า ถ้าลูกชายของท่านไม่ได้บวชอาจจะตายได้ แต่ถ้าออกบวชก็ยังเห็นเขาอยู่ และถ้าหากบวชแล้วได้รับความลำบากก็คงจะสึกออกมาเอง บิดามารดาของท่านเห็นด้วยจึงอนุญาตให้บวชให้

หลังจากบวชแล้วพระรัฐบาลตามเสด็จพระบรมศาสดาไปพำนักอยู่ ณ กรุงสาวัตถี จากนั้นได้ชวนชวายเป็นความเพียรไม่นานก็บรรลุพระอรหัตตผล สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา

วันหนึ่ง ขณะที่พระเจ้าโกรัพยะเสด็จประพาสราชอาณาจักรทอพระเนตรเห็นพระรัฐบาลทรงจำได้ เพราะมีความคุ้นเคยกันมาก่อน พระองค์ได้ตรัสถามถึงสาเหตุแห่งการบวชของท่านว่า “คนในโลกนี้เมื่อประสบกับความเสื่อม ๔ ประการ คือ ความแก่ชรา ความเจ็บป่วย ความสิ้นโภคทรัพย์ ความสิ้นญาติพี่น้อง อย่างใดอย่างหนึ่งจึงออกบวช ส่วนท่านไม่มีความเสื่อมอะไรเลย เหตุไฉนจึงออกบวชเล่า” พระรัฐบาลทูลว่า “อาตมาออกบวช เพราะได้ฟังธรรมเทศ ๔ ประการจากพระบรมศาสดา คือ ๑) โลกคือหมู่สัตว์ อันชราไปไม่ยั่งยืน ๒) โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่เฉพาะตน ๓) โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของตน จำต้องละสิ่งทั้งปวง ๔) โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิจไม่รู้จักอิม เป็นทางแห่งตณหา”

พระเจ้าโกรัพยะได้สดับพระธรรมเทศนานั้นแล้ว ก็ทรงเลื่อมใสตรัสสรรเสริญพระธรรมเทศนานั้นแล้วเสด็จกลับไป พระรัฐบาลเถระออกบวชเพราะมีความเลื่อมใสอย่างแรงกล้า แม้กระทั่งอดอาหารเพื่อให้บิดาและมารดาอนุญาต ในที่สุดก็ได้ออกบวชสมความตั้งใจ เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงยกย่องแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะด้านผู้บวชด้วยศรัทธา พระรัฐบาลเถระเป็นหนึ่งในพระอสีติมหาสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ องค์ ที่มีบทบาทสำคัญในการประกาศพระพุทธศาสนา ทำให้ประดิษฐานมั่นคงเป็นปึกแผ่นมาจนถึงปัจจุบันนี้ เมื่อดำรงอายุสังขารพอสมควรแก่อัตภาพแล้วก็ได้นิพพานไป (คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๕๐: ๑๕๓-๑๕๖)

จากกรณีตัวอย่างพระอริยสาวก ๒ องค์ ซึ่ให้เห็นว่า การเรียนรู้รักษาอาชีพของตน ในทางพระพุทธศาสนาให้ใช้หลักสัมมาอาชีวะ ด้วยความศรัทธา ด้วยความรู้จริงในอาชีพของตน เพื่อให้การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความดีงาม

บทสรุป

ความรู้ทางพระพุทธศาสนาซึ่ซัดถึง วิธีการเรียนรู้แบบใหม่ที้อาจจะขัดแย้งกับความรู้ ในสังคมออนไลน์ (Social Media) เพราะ

ความรู้ทางพระพุทธศาสนามีเป้าหมายเพื่อให้ลดกิเลส สร้างความดีเพื่อให้การดำเนินชีวิตอยู่ในความจริง สอดคล้องกับหลักธรรมชาติมากที่สุด ไม่ยึดติดในวัตถุ ไม่แสวงหาวัตถุเกินความจำเป็น ยึดถือทางสายกลางในการแสวงหาความรู้ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาทีไม่ขัดแย้งกับพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง สร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาตน สังคม และการเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ด้วยความจริงใจอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง, **อนุพุทธประวัติ : หนังสือเรียนนักรธรรม ชั้นโท ฉบับมาตรฐาน**

บูรณาการชีวิต, กรุงเทพฯ : เสียงเชียง, ๒๕๕๐.

บรรจบ บรรณรุจิ, **อสีติมหาสาวก**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

<https://watyala.wordpress.com> [ออนไลน์], (วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙).